

STORTINGET

Innst. 613 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 122 L (2020–2021)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om forbud mot hold av pelsdyr (kompensasjonsordning)

Til Stortinget

Sammendrag

Landbruks- og matdepartementet har i proposisjonen lagt fram forslag til endringer i lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr. Lovforslaget er en oppfølging av anmodningsvedtakene nr. 354, 355, 356 og 357 som ble vedtatt av Stortinget 11. februar 2020, jf. pkt. 2.1 i proposisjonen.

Departementet foreslår endringer i lovens bestemmelser om kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr. Lov om forbud mot hold av pelsdyr gir i dag hjemmel til å gi forskrifter om kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr, og den eksisterende kompensasjonsordningen er regulert i forskrift i medhold av denne bestemmelsen.

Departementet foreslår i proposisjonen en lovbestemmelse som innebærer at erstatningen baseres på utmålingsreglene i ekspropriasjonerstatningsloven, og at staten skal gi den enkelte pelsdyroppdretter et tilbud basert på disse reglene. Dersom tilbudet ikke aksepteres, kan pelsdyroppdretteren kreve at staten begjærer rettslig skjønn for fastsetting av erstatningen.

Kompensasjon etter den nye lovbestemmelsen vil komme i stedet for kompensasjon som er knyttet til pelsdyrvirksomhetens verdi etter gjeldende forskrift. Allerede utbetalt kompensasjon etter disse bestemmel-

sene vil komme til fradrag i det vederlaget som fastsettes etter den nye lovbestemmelsen.

I og med at gjeldende kompensasjonsordning for ikke-realiserbar drifts- og anleggskapital foreslås erstattet med en kompensasjon etter reglene i ekspropriasjonerstatningsloven, foreslår departementet også en endring av lovens bestemmelse om kompensasjon og omstillingsmidler for å tydeliggjøre at departementet gjennom forskrift kan opprettholde eksisterende ordninger om kompensasjon til riving og opprydding, kompensasjon for lavere alderspensjon samt omstillingsmidler. Departementet har i proposisjonen orientert om hvilke forskriftsbestemmelser som vil bli videreført etter lovens ikrafttredelse.

Lovforslaget var på alminnelig høring i perioden 26. november 2020 til 21. januar 2021.

Lovforslaget som innebærer at pelsdyroppdretterne får rett på kompensasjon i form av en erstatning utmålt etter bestemmelsene i ekspropriasjonslovgivningen, fikk bred tilslutning i høringen, jf. pkt. 4.3 i proposisjonen.

De fleste som uttalte seg i høringen, både sentrale og lokale næringsorganisasjoner, statsforvaltere, politiske lokallag, virksomheter med tilknytning til pelsdyrnæringen og nåværende eller tidligere pelsdyroppdrettere, mente imidlertid at grunnvilkårene for å være berettiget til erstatning var for snevre i det fremlagte høringsforlaget, jf. pkt. 3.3 i proposisjonen.

Svært mange av de som uttalte seg i høringen, mente at også eiere av pelsdyranlegg som er utleid, bør ha rett til erstatning. Departementet uttaler i proposisjonen at det i forlengelsen av en ekspropriasjonsrettslig tankegang kan være nærliggende å utvide retten til erstatning til også å omfatte utleiende. Departementet viser i proposisjonen til at Stortingets anmodningsvedtak

ikke omtaler forholdet til utleiery og andre som har sin næring knyttet til pelsdyroppdrett. Departementet har derfor i proposisjonen ikke foreslått å utvide erstatningsordningen til også å omfatte utleiery eller andre som leverer varer eller tjenester til pelsdyroppdrettere.

Departementet uttaler i pkt. 8 i proposisjonen at hovedlinjene i det forslaget som ble sendt på høring er videreført i proposisjonen. Departementet orienterer samtidig om hvilke endringer som er gjort i lovforslaget etter høringsrunden, og som fremmes i Prop. 122 L (2020–2021).

Om anvendelse av ekspropriasjonserstatningsloven

Når det i lovforslaget legges opp til at utmåling av kompensasjonen skal skje etter ekspropriasjonserstatningslovens regler, er det nødvendig å påpeke at ekspropriasjonserstatningsloven retter seg mot tvangsavståelse av eiendomsrett eller annen rett i eller over fast eiendom. Noen slik avståelse finner ikke sted når nedleggelse er et resultat av næringsregulering og anlegget ikke skal overtas av det offentlige. Så selv om både ekspropriasjonserstatningsloven og kompensasjonsordningen har som siktemål å holde oppdretterne skadesløse, er det viktige forskjeller. En uforbeholden anvendelse av loven vil i tilfelle innebære at det utbetales erstatninger som faller utenom siktemålet for kompensasjonsordningen.

For å tydeliggjøre dette har departementet funnet grunn til å foreslå at loven bare skal gjelde «så langt den passer». Det vil være opp til forvaltningen og domstolene å trekke grensen, basert på formålet med kompensasjonsordningen, slik dette kommer til uttrykk i lovens forarbeider.

Både Advokatforeningen og flere organisasjoner peker i høringen på at ekspropriasjonserstatningsloven ikke er innrettet på å erstatte en ren formuesskade, slik situasjonen er i forbindelse med avvikling av pelsdyrhold, og at det derfor er ønskelig at de rettsanvendelses-spørsmålene som dette reiser, bør omtales i forarbeidene til loven. Departementet har i proposisjonen omtalt ekspropriasjonslovens anvendelse i pkt. 4.4.1 og i merknader til lovforslagets § 3. Det vises til komiteens merknader nedenfor.

Økonomiske og administrative kostnader

Etter lovforslaget gis kompensasjon i form av en erstatning etter ekspropriasjonslovgivningens bestemmelser. Dette vil innebære en individuell utmåling til hver enkelt oppdretter. Departementet antar at samlet kompensasjon vil bli høyere enn det som følger av gjeldende regelverk for kompensasjon. De delene av dagens kompensasjonsordning som foreslås erstattet av en ny, har etter departementets anslag en kostnad for staten på om lag 500 mill. kroner.

I tillegg er det forutsatt at ordningene med full dekning av utgifter til riving og opprydning, kompensasjon

til eldre pelsdyroppdrettere for lavere fremtidig alderspensjon og ordningene med tilskudd til omstilling og yrkesrettet kompetanseheving skal videreføres. Disse ordningene har en anslått kostnad på inntil 400 mill. kroner uttaler departementet i proposisjonen.

Den foreslåtte lovendringen vil ha konsekvenser for blant annet ressursbruken i domstolene. Domstolsbehandling vil også medføre økt ressursbruk i forvaltningen. Det vil også påløpe noen kostnader til dekning av pelsdyroppdretteres utgifter til juridisk bistand. Departementet uttaler i proposisjonen at det er vanskelig å forutsi i hvor mange (av de totalt om lag 200) saker det vil bli krevet domstolsbehandling. Departementet peker på at i noen grad kan staten likevel påvirke omfanget av domstolsbehandling gjennom de tilbudene som gis.

Komiteens merknader

Komiteens generelle merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsunn Lyngedal, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Guro Angell Gimse, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til Prop. 122 L (2020–2021) Endringer i lov om forbud mot hold av pelsdyr (kompensasjonsordning). Komiteen viser videre til korrespondanse mellom komiteen og regjeringen i saken.

Komiteen viser til at proposisjonen fra Landbruks- og matdepartementet inneholder forslag til endringer i lov om forbud mot hold av pelsdyr. Det foreslås at erstatningen til pelsdyroppdretterne baseres på utmålingsreglene i ekspropriasjonserstatningsloven, og at staten skal gi den enkelte pelsdyroppdretter et tilbud basert på disse reglene. Dersom tilbudet ikke aksepteres, kan pelsdyroppdretteren kreve at staten begjærer rettslig skjønn for fastsetting av erstatningen. Komiteen viser til at lovendringene foreslås for å følge opp anmodningsvedtak som ble fattet av Stortinget 11. februar 2020.

Komiteen viser til at kompensasjon etter den nye lovbestemmelsen vil komme i stedet for kompensasjon som er knyttet til pelsdyrvirksomhetens verdi etter gjeldende forskrift. Allerede utbetalt kompensasjon etter disse bestemmelsene vil komme til fradrag i det vederlaget som fastsettes etter den nye lovbestemmelsen.

Komiteen merker seg at departementet viderefører hovedlinjene i forslaget som ble sendt på høring,

men på bakgrunn av høringen – der departementet mottok i alt 86 høringssvar hvorav 84 hadde merknader – gjøres det noen endringer. Det lovfestes ikke et vilkår om at handel med skinn/pels må være avsluttet for å ha rett på erstatning. Det presiseres at utmålingsreglene i ekspropriasjonserstatningsloven skal anvendes «så langt de passer». Det fastsettes en forskriftshjemmel som åpner for forskuddsutbetaling av kompensasjon/erstatning. Hjemmelen til å kunne fastsette i forskrift at kompensasjon/erstatning skal avkortes ved aktivitetsforbud etter dyrevelferdsloven, videreføres ikke.

Komiteen merker seg at departementet foreslår en forskriftsendring som bedre legger til rette for at det kan gis erstatning til oppdrettere som hadde et nødvendig, midlertidig opphold 15. januar 2018 på grunn av egen sykdom. Det kan også være aktuelt å inkludere oppdrettere med opphold av andre grunner, for eksempel utdanning/kompetanseheving med sikte på videre drift. Komiteen merker seg også at det vil bli lagt til rette for at rimelige kostnader til juridisk bistand for vurdering av, og dialog om, statens tilbud kan dekkes av staten.

Komiteen merker seg at kompensasjon etter forslaget skal gis i form av en erstatning etter ekspropriasjonslovgivningens bestemmelser. Dette vil innebære en individuell utmåling til hver enkelt oppdretter. Departementet antar at samlet kompensasjon vil bli høyere enn det som følger av gjeldende regelverk for kompensasjon. De delene av dagens kompensasjonsordning som foreslås erstattet av en ny, har etter departementets oppdaterte anslag en kostnad for staten på om lag 500 mill. kroner.

Komiteen merker seg også at det i tillegg er forutsatt at ordningene med full dekning av utgifter til riving og opprydning, kompensasjon til eldre pelsdyroppdrettere for lavere fremtidig alderspensjon og ordningene med tilskudd til omstilling og yrkesrettet kompetanseheving skal videreføres. For disse har departementet anslått en kostnad på inntil 400 mill. kroner.

Komiteen merker seg videre at den foreslåtte lovendringen vil ha konsekvenser for domstolene og ressursbruken i disse. Domstolsbehandling vil også medføre økt ressursbruk i forvaltningen. Det vil også påløpe noen kostnader til dekning av pelsdyroppdretteres utgifter til juridisk bistand. Det er vanskelig å forutsi i hvor mange av de totalt om lag 200 sakene det vil bli krevet domstolsbehandling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at proposisjonen er en oppfølging av fire anmodningsvedtak fattet av Stortinget 11. februar 2020. Flertallet viser til at det har tatt lang tid fra forbudet mot hold av pelsdyr ble kjent som en del av regjeringserklæringen

«Jeløya-plattformen», som ble presentert 15. januar 2018, og til pelsdyrbøndene har fått klarhet i de økonomiske betingelsene for avviklingen. Flertallet har som formål å finne en økonomisk løsning som følger opp tidligere vedtak og føringer gitt av Stortinget hvor hensikten har vært å hindre at pelsdyroppdretterne lider økonomisk tap som følge av forbudet mot hold av pelsdyr. Flertallet mener at dette skal være en tolkningsfaktor ved anvendelse av regelverket. Det er et mål at de foreslåtte lovendringene i denne saken skal gjøre det mulig å slutføre det økonomiske oppgjøret som følge av forbudet mot hold av pelsdyr.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen har lagt fram et forslag som fullt ut oppfyller Stortingets anmodningsvedtak av 11. februar 2020. Disse medlemmer viser til at flertallet nå går inn for en ordning som avviker fra ekspropriasjonsrettslige regler. Utgangspunktet for Stortingets anmodningsvedtak 11. februar 2020 var at det skulle gis kompensasjon som om det dreide seg om et ekspropriasjonsartet inngrep. Dette er fulgt opp, og disse medlemmer legger til grunn at det vil sikre oppdretterne full erstatning i henhold til vederlagsloven og rettspraksis knyttet til utmåling av slik erstatning.

Disse medlemmer er enig i det formålet som flertallet mener skal være en tolkningsfaktor, nemlig at pelsdyroppdretterne ikke skal lide noe økonomisk tap som følge av forbudet. Disse medlemmer peker på at de ekspropriasjonsrettslige reglene er gitt nettopp for å sikre dette. På samme måte som ved ekspropriasjon må forvaltningen utarbeide et tilbud basert på disse reglene. Dersom pelsdyroppdretteren skulle mene at tilbudet ikke er tilstrekkelig til å holde vedkommende økonomisk skadesløs, kan dette prøves av tingretten. Pelsdyroppdretterne vil da komme i samme stilling som om de hadde måttet avgi pelsdyranlegget gjennom ekspropriasjon. I tillegg opprettholdes tilleggsordningene knyttet til omstillingsmidler, kompensasjon for lavere alderspensjon og dekning av utgifter til riving og opprydning.

Utmålingsregler

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen foreslår en lovbestemmelse som innebærer at erstatningen baseres på utmålingsreglene i ekspropriasjonserstatningsloven, og at staten skal gi den enkelte pelsdyroppdretter et tilbud basert på disse reglene. Flertallet er kjent med at erstatning etter ekspropriasjonsrettslige prinsipper normalt utmåles basert på bruksverdi eller salgsverdi. For å unngå urimelige utslag i verdiutmålingen til de ulike pelsdyrbrukene,

mener flertallet at det også bør lovfestes en alternativ verdsettelsesmetode basert på utgifter til gjennerverv av et tilsvarende anlegg. Flertallet viser i denne forbindelse til at dagens lovgivning i henhold til ekspropriasjonerstatningsloven bare til en viss grad er dekkende når det gjelder erstatningen som skal gis knyttet til pelsdyrnæringen, der videre drift på anleggene vil være forbudt gjennom lov. Flertallet anser det derfor som nødvendig at det gjøres konkrete tilpasninger av regelverket for å ivareta pelsdyrnæringen på en rimelig og rettfærdig måte, i tråd med Stortingets vedtak. Flertallet mener at erstatning basert på gjennervervsverdi skal innebære at utmålingen tar utgangspunkt i teknisk takst av anlegget og driftstilbehøret. Prinsippene om nedskrevet gjenanskaffelsesverdi for bygninger, slik de er beskrevet i rundskriv M-3/2002 fra Landbruksdepartementet, legges til grunn. Anleggene verdsettes basert på nyanskaffelseskost, med lineær nedskriving, justert for vedlikehold, slit og elde frem til verdsettelsestidspunktet, i tråd med nevnte rundskriv.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«I lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr gjøres følgende endringer:

§ 3 tredje ledd skal lyde:

Erstatningen skal fastsettes etter utmålingsreglene i ekspropriasjonerstatningslova så langt de passer. Datoen 15. januar 2018 skal legges til grunn etter ekspropriasjonerstatningslova § 10. *Det skal ikke tas hensyn til fortjeneste eller tap som følger av at avviklingen av pelsdyrholdet har skjedd etter 15. januar 2018, eller til at utbetalingen av vederlaget skjer på et senere tidspunkt enn avviklingen.*

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Eiere av pelsdyranlegg som har rett på erstatning etter første ledd, kan istedenfor erstatning etter tredje ledd, kreve et vederlag fastsatt ut fra anleggets nedskrevne gjenanskaffelsesverdi. Dersom anlegget var utleid, skal det ved utmålingen gjøres fradrag for det vederlaget som er utmålt til leietakeren etter tredje ledd. Vedtak om vederlag etter første punktum kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

§ 3 femte ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om beregning av gjenbruksverdi for anlegg og bygg som ikke rives. Gjenbruksverdi kommer til fradrag ved utmåling av erstatningen.

§ 3 sjette ledd skal lyde:

Ved utbetaling av erstatning eller vederlag etter tredje og fjerde ledd skal det gjøres fradrag for kompensasjon som er utbetalt for pelsdyrvirksomhetens verdi etter forskrift gitt i medhold av denne loven.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er fullt klar over at forbudet mot hold av pelsdyr er inngripende og at det har vært belastende for pelsdyroppdretterne og deres familier. Disse medlemmer er imidlertid overrasket over at flertallet gir uttrykk for at ekspropriasjonerstatningsloven ikke er egnet til å gi full erstatning til pelsdyroppdrettere når de må avvike sitt pelsdyrhold innen 1. februar 2025. Disse medlemmer vil minne om at erstatning etter ekspropriasjonerstatningsloven er vurdert å dekke statens forpliktelser etter Grunnloven til å gi full erstatning når noen blir fratatt sin eiendom. Disse medlemmer viser også til at flertallets forslag vil føre til en overkompensasjon som kan være problematisk i forhold til statsstøtteregelverket, særlig når det ikke er gitt en klar prinsipiell begrunnelse for å fravike reglene i ekspropriasjonerstatningsloven.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti nå går for en ordning som fraviker fra ekspropriasjonsrettslige prinsipper. Utgangspunktet for Stortingets anmodningsvedtak 11. februar 2020 var at det skulle gis kompensasjon som om det dreide seg om et ekspropriasjonsartet inngrep. Disse medlemmer viser til at gjeldende ekspropriasjonerstatningsrett vil sikre pelsdyroppdretterne full erstatning og at gjennervervsverdi er en mulig verdifastsettelse, jf. vederlagsloven § 7. Denne kan anvendes dersom salgsværdien eller bruksverdien ikke dekker ekspropriatenes individuelle tap fullt ut.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er kjent med NIBIOs forslag til beregning av bruksverdi (Ekspropriasjonsrettslig erstatning for tap av rett til å drive pelsdyroppdrett). Flertallet påpeker at kapitaliseringsrenten NIBIO har lagt til grunn, er 4,71 pst. Flertallet legger til grunn at forutsetningene som dannet grunnlag for vedtakene i Innst. 141 S (2019–2020), vil være gjeldende.

Flertallet fremmer i den forbindelse følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med pelsdyrnæringen for å sikre en omforent forståelse av det videre grunnlaget som er presentert gjennom NIBIOs forslag til beregning av kompensasjon basert på bruksverdi. Anleggenes levetid, beregning av arbeidstid for de ulike skinnproduksjonene, priser på skinn og før og størrelse på kapitaliseringsrenten er blant de elementene som det er særlig viktig å få en omforent forståelse av.»

Flertallet merker seg videre at verdsettelsestidspunktet er satt til 15. januar 2018 i Prop. 122 (2021–2021). Flertallet forutsetter at det er påregnelig utnyttelse av anlegget som skal legges til grunn ved bruks-

verdberegningen, i tråd med ekspropriasjonsretten, og at det her tas utgangspunkt i kapasiteten i pelsdyrvirksomheten etter forskrift om hold av pelsdyr sine krav gjeldende fra 1. januar 2015 (FOR-2011-03-17-296).

Flertallet fremmer i den forbindelse følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn kapasiteten i pelsdyrvirksomheten, etter forskrift om hold av pelsdyr sine krav gjeldende fra 1. januar 2015 (FOR-2011-03-17-296), ved beregning av bruksverdi og økonomisk tap.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at NIBIO har utarbeidet en fagøkonomisk rapport som skal være til hjelp ved utarbeidelse av statens tilbud til pelsdyroppdrettere etter ekspropriasjonserstatningsloven. Denne er ikke på noen måte bindende for forvaltningens tilbud eller hvordan erstatning skal utmåles ved skjønn. Disse medlemmer mener at når erstatning skal utmåles etter ekspropriasjonsrettslige regler, bør både kapitaliseringsrente og hva som er påregnelig utnyttelse av pelsdyranlegg, vurderes på samme måte som ved en ordinær ekspropriasjon, uten føringer fra Stortinget.

Eie/leie

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at i gjeldende kompensasjonsordning er det oppdretteren som skal kompenseres for nedleggelsen, mens eier av anlegget kun får dekket utgiftene til riving og opprydding etter at driften er opphørt. Eieren får ikke kompensert sitt inntektsbortfall ved at anlegget ikke lenger kan benyttes. Flertallet mener at kompensasjonsordningen også bør omfatte eiere som har investert i pelsdyranlegg som er utleid. Flertallet understreker at summen av utbetalt kompensasjon for eier og leier ikke skal kunne overstige den kompensasjon som ville blitt utbetalt dersom eier- og bruksinteressene var samlet på en hånd.

Flertallet er imidlertid av den oppfatning at i særlige tilfeller der oppdretteren alt har fått utbetalt erstatning, vil dette prinsippet kunne fravikes dersom det er nødvendig for å gi eieren av anlegget en rettmessig erstatning. Med rettmessig erstatning menes den erstatningen eier av anlegget ville hatt krav på etter denne erstatningsordningen.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«I lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr gjøres følgende endringer:

Ny § 3 syvende ledd skal lyde:

Erstatning utmåles som om eier og leier er samme person. I særlige tilfeller der pelsdyroppdretteren tidli-

gere har fått utbetalt erstatning kan summen av erstatning til eier og leier gå ut over den erstatning som ville blitt utmålt om eier og leier var samme person. Nærmere regler om dette kan fastsettes i forskrift.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti er enig med flertallet i at det kan være gode grunner til at også utleierye av pelsdyranlegg gis rett til erstatning når pelsdyrhold blir forbudt. Det må da gjøres en fordeling av erstatningen mellom eieren og den som var pelsdyroppdretter i anlegget. Disse medlemmer foreslår at erstatningsordningen utvides til å omfatte utleierye av pelsdyranlegg som var i bruk 15. januar 2018.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«I lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr gjøres følgende endring:

§ 3 første ledd skal lyde:

En pelsdyroppdretter har rett på erstatning for tap som følge av avvikling av pelsdyrvirksomhet som følge av forbudet i § 1, dersom oppdretteren eide et anlegg for hold av pelsdyr og holdt pelsdyr 15. januar 2018. Tilsvarende gjelder for pelsdyroppdrettere som 15. januar 2018 leide anlegg for hold av pelsdyr og holdt pelsdyr. I slike tilfeller har også eieren av pelsdyranlegget rett på erstatning.»

Tidsavgrensning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at etter loven er det pelsdyroppdrettere som holdt pelsdyr 15. januar 2018 som har rett til økonomisk kompensasjon, med noen unntak slik at de som hadde et midlertidig avbrudd av ulike grunner på denne datoen, likevel omfattes av ordningen. Flertallet mener den ordningen som er beskrevet i proposisjonen, stiller for strenge vilkår for at pelsdyroppdrettere som av ulike årsaker ikke hadde dyr eller hadde redusert aktivitet per 15. januar 2018, skal omfattes av ordningen.

Flertallet peker på at de siste store endringene i forskriftskravene for pelsdyrnæringen som krevde større investeringer, ble innført 1. januar 2015. Flertallet mener at oppdrettere som hadde investert i et forskriftsmessig anlegg per 1. januar 2015 og som fortsatt hadde et forskriftsmessig anlegg per 15. januar 2018, skal omfattes av kompensasjonsordningen.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«I lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

En pelsdyroppdretter har rett på erstatning for tap som følge av avvikling av pelsdyrvirksomhet som følge av forbudet i § 1, dersom oppdretteren

- a) eide et anlegg for hold av pelsdyr som tilfredsstilte gjeldende forskriftskrav pr. 15. januar 2018, og
- b) holdt pelsdyr etter 1. januar 2015.

Tilsvarende gjelder for pelsdyroppdrettere som 15. januar 2018 leide anlegg for hold av pelsdyr og holdt pelsdyr. I slike tilfeller har også eieren av pelsdyranlegget rett på erstatning.

§ 3 andre ledd skal lyde:

Pelsdyrvirksomheten anses som avviklet når pelsdyroppdretteren har avviklet alt sitt pelsdyrhold.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen har lagt fram et forslag som er i tråd med Stortingets anmodningsvedtak når det gjelder hvem som skal være berettiget til erstatning. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen i proposisjonen varsler at den vil foreslå forskriftsendringer som legger bedre til rette, blant annet for at det kan gis erstatning til oppdrettere som hadde et nødvendig, midlertidig opphold 15. januar 2018 på grunn av egen sykdom. Disse medlemmer støtter dette og forutsetter at regjeringen også vil åpne for erstatning der det er andre tungtveiende grunner til at pelsdyroppdrettere hadde et midlertidig opphold på denne datoen – og det er grunn til å tro at de ville ha startet opp igjen med pelsdyrhold hvis ikke forbudsloven hadde kommet.

Pelserier og førkjøkken

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det etter loven er aktive pelsdyroppdrettere som har rett til økonomisk kompensasjon. Verdier utenfor det foretaket som «holdt pelsdyr», er ekskludert fra ordningen, og dette gjelder blant annet felleseide pelserier og førkjøkken. Flertallet er kjent med at verdier på utstyr knyttet til pelsdyr- og førproduksjon ved pelserier og førkjøkken går tapt som følge av forbudet mot pelsdyrhold. Flertallet mener derfor at det bør stilles midler til rådighet som kan bidra til å restrukturere byggene og maksimere gjenbruksverdier ved disse anleggene.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere en ordning der det gis tilskudd til opprydding og sanering av pelserier og førkjøkken, slik at restverdien av disse anleggene kan økes og anleggene gjenbrukes.»

«Stortinget ber regjeringen også etablere en erstatningsordning for maskiner og utstyr som er spesialisert knyttet til driften av førkjøkken og pelserier, og som er uten restverdi som følge av forbudet mot pelsdyrholdet.»

Flertallet mener at kompensasjon for riving og opprydding bør omfatte all relevant infrastruktur knyttet til pelsdyrholdet, og at forskriftens begrep «pelsdyrhus» kan virke begrensende på hvilke rivings- og oppryddingskostnader som dekkes. Videre mener flertallet at staten, som en konsekvens av næringsforbudet, må bidra til å dekke kostnader også knyttet til opprydding av pelsdyrvirksomhet der det ikke var dyr per 15. januar 2018.

Flertallet ser det også som viktig at det gjennom loven kan legges til rette for gjenbruk av ressursene, noe som vil være positivt sett fra et bærekraftsperspektiv. Flertallet har merket seg at ordlyden i gjeldende forskrift om kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr mv. § 7 (FOR-2019-11-27-1587) om at det gis kompensasjon som dekker de faktiske kostnadene «hensyntatt videresalg og gjenvinning», kan bidra til det motsatte, da det vil kunne oppstå usikkerhet om hvorvidt gjenbruk av materialer vil påvirke erstatningen på en negativ måte. Flertallet har merket seg innspill under høringen fra Statsforvalteren i Rogaland om at det ofte er små gjenvinningsverdier knyttet til materialer fra pelsdyrhus, samtidig som det er viktig at staten gjennom å stimulere til gjenbruk kan bidra til å spare kostnader. Flertallet merker seg at dagens krav i forskriften § 7 om at videresalg og gjenvinning skal hensyntas i forbindelse med kompensasjonen, kan virke mot sin hensikt, og foreslår derfor at dette kriteriet fjernes fra ordlyden i forskriften § 7.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr mv., slik at det i § 7 første punktum bestemmes at for riving og opprydding av pelsdyrvirksomhet som var i drift i godkjent anlegg etter forskrift om hold av pelsdyr per 1. januar 2015, gis kompensasjon som dekker de faktiske kostnadene, og uten gjeldende krav om at videresalg og gjenvinning skal hensyntas.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at det helt siden lov om forbud mot hold av pelsdyr ble vedtatt, har vært lagt til grunn at det er pelsdyroppdretterne som direkte rammes av forbudet mot hold av pelsdyr, som skal kompenseres – og ikke de som leverer varer og tjenester til pelsdyrvirksomheter. Dette var også Stortingets holdning i de anmodningsvedtakene som ble fattet i februar 2020. Det er Stortingets uttrykte ønske som ligger

til grunn for regjeringens forslag til lovendringer. Disse medlemmer har merket seg at flertallet nå ønsker at nye virksomheter skal omfattes av kompensasjonsordningene.

Skatt

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at skattespørsmålet knyttet til forbudet mot hold av pelsdyr omtales og behandles i Prop. 194 LS (2020–2021) Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivinga m.m. I den forbindelse foreslår regjeringen et betinget skatteoppgjør og skriver følgende:

«Finansdepartementet kan ikke sjå at det er grunnlag for å foreslå fullt skattefritak, slik Norges Bondelaget og Norges Pelsdyrallag har oppmoda til. Skattelova har ei ordning med såkalla 'betinget skattefritak' ved ufrivillig realisasjon, irekna ekspropriasjon. Departementet gjer framlegg om at det etter mønster av denne ordninga vert opna for skattefritak på vilkår for erstatning i samband med forbudet, som vert utmålt etter reglane i ekspropriasjonserstatningslova.»

Flertallet deler ikke Finansdepartementets vurderinger og mener at Stortingets vedtak om forbud mot hold av pelsdyr og kompensasjon som skal gis til næringen i denne forbindelse, er en helt spesiell sak som står i en særstilling. Flertallet mener den mest relevante sammenligningen er vernesaker om skog hvor skogeiere som avstår grunn til verneformål, basert på fellesskapets ønske, har fullt fritak for skatt på utmålt erstatning.

Flertallet legger derfor til grunn at Stortinget ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett gir fullt skattefritak basert på tilsvarende praksis som i de tilfeller hvor skogeiere som avstår grunn til verneformål, gis fullt fritak for skatt på utmålt erstatning. Forslag til lovendring fremmes i finanskomiteens innstilling nr. 599 L (2020–2021) vedrørende Prop. 194 LS (2020–2021) Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivinga m.m. Flertallet viser til kapittel 10 om skatteordning ved erstatning i forbindelse med forbudet mot pelsdyrhold i finanskomiteens innstilling.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at det ved ekspropriasjon gis betinget skattefritak. I det forslaget som er lagt fram i Prop. 194 LS (2020–2021), har regjeringen lagt opp til at tidligere pelsdyroppdrettere blir fritatt for inntektsskatt så lenge skatteyder benytter vederlaget til investering/plassering som mest sannsynlig vil generere inntekter til skatteyder i hvert fall over noe tid. Dette gir vide muligheter til å nyttiggjøre seg muligheten for betinget skattefritak.

Ansvarlig organ

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det ikke er endelig bestemt hvilket organ som skal ha ansvar for saksbehandlingen. Flertallet mener at denne kompetansen bør legges til statsforvalteren. Statsforvalterne har allerede håndtert den nåværende kompensasjonsordningen og innehar dermed kunnskap om næringen, lokale forhold og de enkelte oppdrettere. Flertallet mener at det bør vurderes om saksbehandlingen skal samles hos statsforvalterembetet i en av de mest berørte regionene, både av hensyn til mest mulig likebehandling av søkere og effektiv forvaltning. Flertallet viser til at Statsforvalteren i Rogaland innehar god kunnskap om minkoppdrett, og at Statsforvalteren i Trøndelag innehar god kunnskap om reveoppdrett. Flertallet mener disse kan forestå saksbehandlingen knyttet til erstatningen, og at Landbruksdirektoratet bidrar som en veileder for embetene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at det er regjeringens oppgave å organisere sin forvaltning. Disse medlemmer mener derfor at komiteen bør være tilbakeholden med å uttrykke synspunkter eller gi uttalelser som kan oppfattes som føringer, på hvilken del av forvaltningen som skal løse hvilke oppgaver. Disse medlemmer er trygge på at departementet finner en hensiktsmessig organisering av forvaltningen av erstatnings- og kompensasjonsordningene etter avviking av pelsdyrhold.

Dekning av saksomkostninger

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å legge til grunn skjønnsprosesslovens § 42 ved dekning av saksomkostninger. Komiteen viser til at i ekspropriasjonssaker vil den som er utsatt for ekspropriasjon ha krav på å få dekket utgiftene til nødvendig juridisk og teknisk bistand etter lovens § 54. Komiteen mener at pelsdyrbøndene skal få dekket utgiftene til nødvendig juridisk og teknisk bistand etter ekspropriasjonsrettslige prinsipper, og ber regjeringen legge skjønnsprosesslovens § 54 til grunn ved dekning av saksomkostninger. Komiteen mener at saksomkostninger som påløper i eventuelt senere rettsinstanser, bør følge ordinær praksis, der den tapende part kan idømmes saksomkostninger.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«I lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr gjøres følgende endringer:

Tingretten kan gi oppfriskning for oversittelse av fristen i andre ledd etter reglene i tvisteloven. For saks-

omkostninger gjelder reglene i skjønnsprosessloven § 54. Ved overskjønn og anke gjelder skjønnsprosessloven §§ 54 a og 54 b. For øvrig holdes skjønnnet etter reglene i skjønnsprosessloven.»

Omstillingsmidler

Komiteen merker seg at avviklingen av pelsdyrhold skjer raskt, og at regjeringen i forslaget til revidert nasjonalbudsjett derfor forslår å bruke mer av den opprinnelige omstillingspotten på 100 mill. kroner i 2021. Dette medfører at bevilgningene på post 78 Tilskudd til omstilling ved avvikling av pelsdyrhold økes med 15 mill. kroner. Komiteen støtter dette.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

I lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr gjøres følgende endring:

§ 3 første ledd skal lyde:

En pelsdyroppdretter har rett på erstatning for tap som følge av avvikling av pelsdyrvirksomhet som følge av forbudet i § 1, dersom oppdretteren eide et anlegg for hold av pelsdyr og holdt pelsdyr 15. januar 2018. Tilsvarende gjelder for pelsdyroppdrettere som 15. januar 2018 leide anlegg for hold av pelsdyr og holdt pelsdyr. I slike tilfeller har også eieren av pelsdyranlegget rett på erstatning.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

A.

V e d t a k t i l l o v

om endringer i lov om forbud mot hold av pelsdyr
(kompensasjonsordning)

I

I lov 21. juni 2019 nr. 63 om forbud mot hold av pelsdyr gjøres følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

§ 3 *Erstatning etter avvikling av pelsdyrvirksomhet*

En pelsdyroppdretter har rett på erstatning for tap som følge av avvikling av pelsdyrvirksomhet som følge av forbudet i § 1, dersom oppdretteren

a) eide et anlegg for hold av pelsdyr som tilfredsstilte gjeldende forskriftskrav pr. 15. januar 2018, og

b) holdt pelsdyr etter 1. januar 2015.

Tilsvarende gjelder for pelsdyroppdrettere som 15. januar 2018 leide anlegg for hold av pelsdyr og holdt pelsdyr. I slike tilfeller har også eieren av pelsdyranlegget rett på erstatning.

Pelsdyrvirksomheten anses som avviklet når pelsdyroppdretteren har avviklet alt sitt pelsdyrhold.

Erstatningen skal fastsettes etter utmålingsreglene i ekspropriasjonserstatningslova så langt de passer. Da- toen 15. januar 2018 skal legges til grunn etter ekspro- priasjonserstatningslova § 10. Det skal ikke tas hensyn til fortjeneste eller tap som følger av at avviklingen av pelsdyrholdet har skjedd etter 15. januar 2018, eller til at utbetalingen av vederlaget skjer på et senere tids- punkt enn avviklingen.

Eiere av pelsdyranlegg som har rett på erstatning et- ter første ledd, kan istedenfor erstatning etter tredje ledd, kreve et vederlag fastsatt ut fra anleggets nedskrev- ne gjenanskaffelsesverdi. Dersom anlegget var utleid, skal det ved utmålingen gjøres fradrag for det vederlaget som er utmålt til leietakeren etter tredje ledd. Vedtak om vederlag etter første punktum kan påklages etter reglene i forvaltningsloven.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestem- melser om beregning av gjenbruksverdi for anlegg og bygg som ikke rives. Gjenbruksverdi kommer til fradrag på erstatningen.

Ved utbetaling av erstatning eller vederlag etter tredje og fjerde ledd skal det gjøres fradrag for kompen- sasjon som er utbetalt for pelsdyrvirksomhetens verdi etter forskrift gitt i medhold av denne loven.

Erstatning utmåles som om eier og leier er samme person. I særlige tilfeller der pelsdyroppdretteren tidli- gere har fått utbetalt erstatning kan summen av erstat- ning til eier og leier gå ut over den erstatning som ville blitt utmålt om eier og leier var samme person. Nærme- re regler om dette kan fastsettes i forskrift.

§ 4 skal lyde:

§ 4 *Fremgangsmåten ved fastsetting av erstatning*

Krav om erstatning etter § 3 må fremsettes innen 1. januar 2022 eller inntil seks måneder etter at pelsdyr- virksomheten er avviklet. Kravet fremsettes for statsfor- valteren. Departementet kan forlenge fristen og gi opp- friskning for oversittelse. Dersom vilkårene i § 3 første ledd er oppfylt, skal staten tilby erstatning innen seks måneder etter at kravet er fremsatt.

En pelsdyroppdretter som ikke aksepterer tilbudet, kan innen seks måneder etter at det ble gitt, sette frem krav for statsforvalteren om at staten skal begjære skjønn styrt av tingretten til fastsetting av erstatning et- ter § 3. Tingretten kan gi oppfriskning for oversittelse av denne fristen etter reglene i tvisteloven kapittel 16.

For saksomkostninger gjelder reglene i skjønnspro- sessloven § 54. Ved overskjønn og anke gjelder skjønn-

sprosessloven §§ 54 a og 54 b. For øvrig holdes skjønnet etter reglene i skjønnsprosessloven.

§ 5 skal lyde:

§ 5 Forskrift om erstatning, kompensasjon, omstillingsmidler og kontroll

Departementet kan gi forskrift om økonomisk kompensasjon til riving og opprydding etter avvikling av pelsdyrvirksomhet, om kompensasjon for lavere fremtidig alderspensjon samt om tilskudd til omstilling til oppdrettere som omfattes av § 2. Dette kan blant annet omfatte:

- a) *frister for å søke om kompensasjon eller tilskudd*
- b) *forvaltningen av kompensasjons- og tilskuddsordninger*
- c) *opplysnings- og bistandsplikt for oppdrettere i forbindelse med søknader om kompensasjon eller tilskudd*
- d) *tilbakebetalingsplikt dersom det er gitt feil eller mangelfulle opplysninger, og om foreldelsesfrist for tilbakebetalingskrav*

Departementet kan gi forskrift om utbetaling av forskudd der det er begjært skjønn for fastsettelse av erstatning etter § 3.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av kontroll hos oppdrettere og om opplysnings- og bistandsplikt for oppdrettere i forbindelse med en slik kontroll.

§ 6 skal lyde:

§ 6 Straff

Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse av § 1 straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler. Det samme gjelder ved brudd på forskrift gitt i medhold av § 5 tredje ledd når det er fastsatt i forskriften at en slik overtredelse er straffbar.

Nåværende § 5 blir ny § 7.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

B.

I

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med pelsdyrnæringen for å sikre en omforent forståelse av det videre grunnlaget som er presentert gjennom NIBIOs forslag til beregning av kompensasjon basert på bruksverdi. Anleggenes levetid, beregning av arbeidstid for de ulike skinnproduksjonene, priser på skinn og før og størrelse på kapitaliseringsrente er blant de elementene som er særlig viktige å få en omforent forståelse av.

II

Stortinget ber regjeringen legge til grunn kapasiteten i pelsdyrvirksomheten, etter forskrift om hold av pelsdyrs krav gjeldende fra 1. januar 2015 (FOR-2011-03-17-296), ved beregning av bruksverdi og økonomisk tap.

III

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å etablere en ordning der det gis tilskudd til opprydding og sanering av pelserier og førkjøkken, slik at restverdien av disse anleggene kan økes og anleggene gjenbrukes.

IV

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å etablere en erstatningsordning for maskiner og utstyr som er spesialisert knyttet til driften av førkjøkken og pelserier, og som er uten restverdi som følge av forbudet mot pelsdyrhold.

V

Stortinget ber regjeringen endre forskrift om kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr mv., slik at det i § 7 første punktum bestemmes at for riving og opprydding av pelsdyrvirksomhet som var i drift i godkjent anlegg etter forskrift om hold av pelsdyr per 1. januar 2015, gis kompensasjon som dekker de faktiske kostnadene, og uten gjeldende krav om at videresalg og gjenvinning skal hensyntas.

Oslo, i næringskomiteen, den 28. mai 2021

Geir Pollestad

leder

Bengt Rune Strifeldt

ordfører

